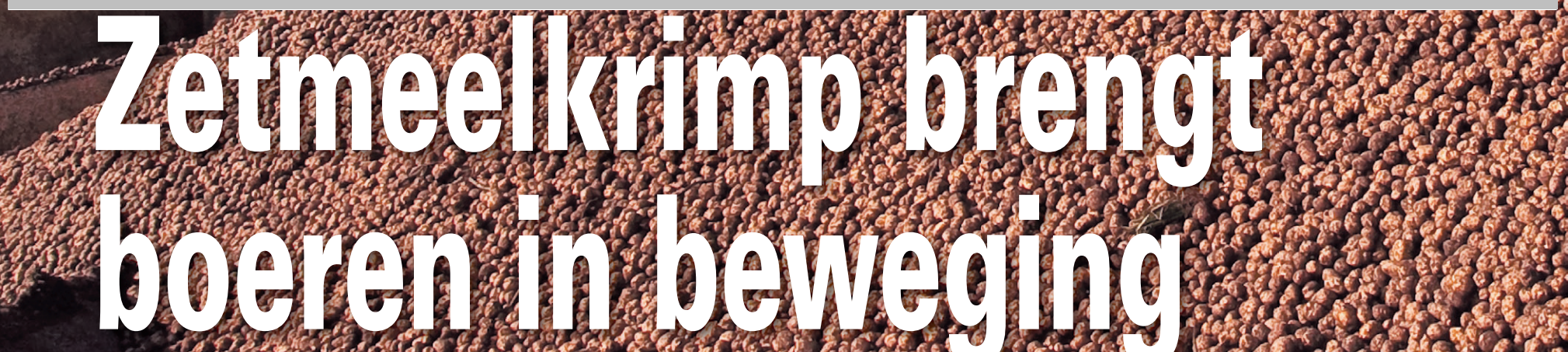

Avebe moet de aanvoer van zetmeelaardappelen beperken om de stagnerende vraag naar aardappelzetmeelproducten en het wegvallen van de EU-evenwichtspremie in 2012 te kunnen opvangen. De aardappelzetmeelfabriek wil de vaste aanvoer met 20 procent verminderen en kiest voor een flexibele, jaarlijks aan te passen aardappelaanvoer. Zetmeelaardappeltelers reageren door - veelal Duitse - aandelen te kopen.

De voorgenomen plannen van Avebe om de aanvoer te beperken leidden tussen begin november en half december 2009 tot een ware run op Avebe-aandelen. Agrarisch makelaar Arjan Ballast noteerde in die periode een prijsstijging van 50 naar maar liefst 450 euro per aandeel. Ballast: „De stijging komt doordat er in 2010 25 ton per aandeel geleverd mag worden. In 2009 was dit 26 ton per aandeel.” Daarnaast speelt volgens Ballast het referentiejaar 2011 een rol. Het referentiejaar vormt de basis voor de ont koppeling van de EU-subsidie in 2012. Zetmeelaardappeltelers krijgen de subsidie vanaf dat jaar niet meer per kilo zetmeel via Avebe uitbetaald, maar rechtstreeks op basis van toelagen. Aan de hoeveelheid subsidie verandert niets.

Aanbod weer gestegen

Na de aandelenrun zijn vraag en aanbod nu weer in evenwicht. Veel kopers hebben hun aandelen binnen en met de stijgende prijzen is het aanbod omhoog gegaan. Makelaar Ballast: „Kleinere bedrijven zonder opvolgers verkopen nu Avebe-aandelen. Maar ook grotere bedrijven die het vertrouwen in Avebe kwijt zijn, doen dat.” Ballast schat dat 60 procent van de handel Duitse Avebe-aandelen betreft. Reden hiervoor is de areaalconcurrentie in Duitsland door de subsidie op biovergisting. Vanwege deze subsidie kunnen de pacht prijzen voor zetmeelaardappelen niet concurreren tegen de pacht prijzen voor energiemais. PPO-onderzoeker Klaas Wijnholds stelt dat wanneer het Duitse zetmeelareaal massaal inkrimpt, hiermee wel-

licht de 20 procent productiebeperking kan worden opgevangen.

Alternatieven zoeken

Naast het aankopen van aandelen kijken telers in Noordoost-Nederland naar alternatieven voor de zetmeelaardappelteelt om zo

hun afhankelijkheid van de zetmeelteelt te verminderen en wat risicospreiding te realiseren. De zetmeelaardappel is echter een van de meest rendabele gewassen en er zijn (nog) geen concrete alternatieven. Kansen voor nieuwe teelten worden verkend door het samenwerkingsverband Agenda voor de Veenkoloniën. Hiervoor is het project Proeftuin

Copyright foto

HENDRIK LUTH IN WEDDE PLEIT VOOR NIEUWE TEELTEN

Akkerbouwer Hendrik Luth in Wedde ziet niet veel in de aangekondigde plannen van Avebe. De fabriek moet volgens hem nog marktgericht gaan produceren. „Avebe kan het volume en de prijs heel goed per seizoen bepalen, afhankelijk van de vraag.” Om niet alleen afhankelijk te zijn van zetmeelaardappelen pleit de Groningse boer voor nieuwe teelten in combinatie met zetmeelaardappelteelt. „De kwaliteit van de grond leent zich er goed voor.” Hij ziet ook graag meer verwerkers van verschillende gewassen in het noorden. Luth vindt dat de overheid de boeren met subsidies kan

stimuleren voor nieuwe teelten. „In de verwerking van alternatieve teelten zou Avebe een belangrijke rol kunnen spelen.” Volgens de akkerbouwer weerhouden de grote risico's pionierende boeren van investeringen. „De overheid zou voor investeringen een renteloze lening kunnen verstrekken. Ik denk dat er met kleine financiële ondersteuning veel meer innoverende ideeën van de grond komen.” Zelf teelt Luth naast zijn zetmeelaardappelen ook Parijse wortelen voor Primofin in Veendam. Deze wortelen produceert hij voor de conservenindustrie en dat bevalt hem goed.

◀ Het bestuur van Avebe presenteerde onlangs het plan om de vaste aanvoer ten opzichte van vorig boekjaar met 20 procent te verminderen. Ook zal er een flexibele aardappelaanvoer komen, die de fabriek elk jaar aanpast.

Veenkoloniën in het leven geroepen. Volgens projectleider Ko Munneke richt het project zich op gewassen voor gebruik in hoogwaardige producten, bijvoorbeeld voor menselijke consumptie of farmacie. Munneke: „We denken aan vermeerdering van uitgangsmateriaal van zaden of bollen. Indien noodzakelijk moeten ondernemers worden gestimuleerd om met deze nieuwe teelten te experimenteren.”

Vezelhenneperverwerker Dun Agro uit Oude Pekela kreeg onlangs 60.000 euro subsidie van de Agenda voor de Veenkoloniën en de provincies Drenthe en Groningen. De verwerker kreeg dit geld voor het inzetten van verbeterde oogst- en transporttechnieken. Eigenaar Albert Dun verwacht een uitbreiding van het vezelhennepareaal, maar denkt dat de ruimte beperkt is. „Het hangt ervan af wat de markt, en met name het graan gaat doen. Ons vezelhennepareaal kan in vijf jaar tijd groeien van 400 naar 2.000 hectare. Het saldo van vezelhenneper ligt op dit moment op 700 euro per hectare. Dat is lager dan het saldo van de zetmeelaardappelteelt.”

Kritiek hoorbaar

Er klinken ook kritische geluiden ten aanzien van de plannen van Avebe. Zo denkt Hein Vrolijk, freelancer bij onder andere de Rijksuniversiteit Groningen en het onderzoeks- en adviesbureau CAB, dat de voorgestelde

‘Met het wegvallen van de EU-subsidie aan Avebe wordt waarschijnlijk zo’n 40 procent van de omzet structureel onrendabel’

Hein Vrolijk
Universiteit Groningen

plannen nog maar het begin zijn van verdere productiebeperkende maatregelen. Vrolijk: „Met het wegvallen van de EU-subsidie aan Avebe wordt waarschijnlijk zo’n 40 procent van de omzet structureel onrendabel.” Dat is meer dan de 20 procent inkrimping waar Avebe tot op heden over spreekt.

In mei bracht de onderzoeker een rapport

uit onder de titel: ‘Vergane Glorie of Nieuw Elan’. Hierin beschrijft hij de economische kracht van de agribusiness in Noord-Nederland. Vrolijk schetst in zijn rapport de concurrentiepositie van zetmeelaardappelen tegenover andere zetmeelproducerende gewassen. Nadelen van de zetmeelaardappel is dat hij veel vocht bevat en niet lang te bewaren is. De verwerking moet in een korte periode en dicht bij de teelt plaatsvinden. Aardappelzetmeel is hierdoor een duurder product dan mais- of graanzetmeel, dat veel makkelijker te bewaren en te transporteren is. Toch wint het duurdere aardappelzetmeel het in het hogere segment dankzij de kleur-, geur- en smaakloze eigenschappen. Alle toepassingen van zetmeel waarop aardappelzetmeel echter geen meerwaarde levert, schat Vrolijk op 40 tot 50 procent. Hij baseert deze schatting op gesprekken die hij voor het onderzoeksrapport voerde met specialisten op het gebied van zetmeel.

Niche-markten

Volgens Vrolijk komt 50 tot 60 procent hoogwaardige aardappelzetmeel terecht in niche-markten van voedsel en industrie. Als voorbeeld noemt hij het romigmakende product Etenia, waarmee Avebe in oktober de Food Valley Award won. Vrolijk vindt dat Avebe, door kennisontwikkeling en meer samenwerking met afnemers van nichemarkten, meer toepassingen had kunnen uitproberen en doorontwikkelen. „Avebe kan zijn research en development productiever inzetten.”

NAV-voorzitter Teun de Jong kan zich vinden in de plannen van Avebe om enkel te produceren naar de vraag van de markt. Toch heeft hij kritiek op het tijdstip waarop de plannen worden gepresenteerd. „Al bij de eerste ontkoppeling van de toeslagen, waarbij een gedeelte van de EU-subsidie direct naar de boeren ging, had een begin van inkrimping moeten plaatsvinden. Dit proces had dan veel geleidelijker kunnen verlopen. Nu moeten de boeren op korte termijn de productie naar beneden brengen.”

Copyright foto

HENK SCHIPPER UIT NIEUW BUINEN KOCHT DIRECT AANDELEN

Akkerbouwer Henk Schipper in Nieuw Buinen vindt de productiebeperking van Avebe een goed plan. „Het bedrijf kiest voor een markt waarin geld te verdienen is. We willen graag telen voor goede prijzen. Telen voor een markt die er niet is, heeft geen zin. Het liefst krimpen we de productie natuurlijk niet in, maar Avebe kiest nu in ieder geval voor een realistische route.” Zelf heeft Schipper zijn maatregelen al genomen. Halverwege november, toen hij

de eerste berichten van de plannen van Avebe binnenkreeg, kocht hij 25 aandelen. Dat kon toen nog voor 95 euro per aandeel. Binnen enkele weken steeg de prijs naar 400 euro. Met zijn aankoop compenseert Schipper de 20 procent productiebeperking en kan hij op 75 hectare zandgrond zetmeelaardappelen telen. „We willen de zetmeelteelt in de benen houden. Het signaal om in te krimpen is mooi vroeg afgegeven.”